

GÜNCEL

PELİN DUĞAN GÜLER
pelindugan@gmail.com

IAN MCEWAN'IN HAYAT GİBİ YAYILAN ROMANI: DERSLER

Dersler; müzik, edebiyat, siyaset tartışan arkadaşlar sofrasının koşturmacasında aşkı bulma ve kaybetme heyecanının hayat gibi yayıldığı bir roman olarak Ian McEwan'ın kaleminden okura ulaştı. Hikayenin en çarpıcı yönlerinden biri McEwan'ın hayatıyla pek çok göze çarpan paralelliğe sahip olması.

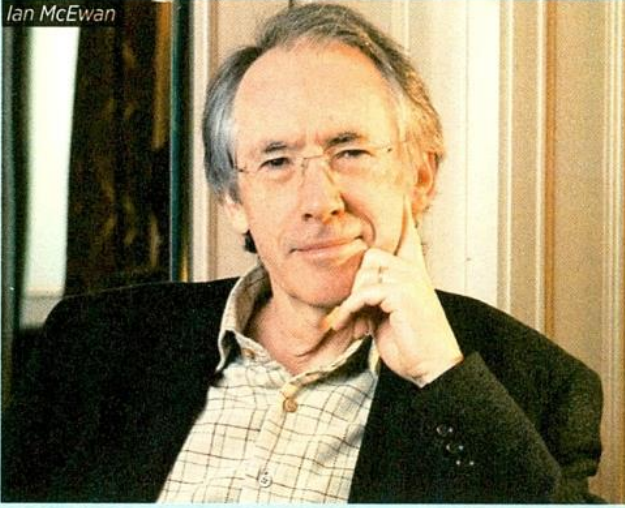
Baines ve ailesi, 1959 yazının sonlarında Libya'dan Londra'ya gelirler. Roland'ın babası, Kuzey Afrika'daki İngiliz Ordusunun bir parçasıdır; annesi Trablus'ta Hristiyan bir dernekte çalışmaktadır. Roland 11 yaşına girdiğinde içinde Latince, Fransızca, ragbi ve özellikle babasının istediği piyano derslerinin bulunduğu düzgün bir eğitim almasının zamanı gelmiştir. Piyano öğretmeni, Roland'ın Bach'ın parçasının bir bölümünü yanlış çaldığında kalçasını çimdikleyen oldukça sadist olan gül suyu kokulu Bayan Miriam Cornell'dir. Çimdikten sonra onun dudağına bir öpücük kondurur onu bir sonraki okul tatilinde evinde ziyaret etmeye davet eder.

Ekim 1962'de, Küba füze krizinin zirvesindeyken, piyano öğretmenin evine habersiz gelir. Borulu pantolonu ile

kapisının önünde durur. Roland Baines 14 yaşında; öğretmeni Cornell 25 yaşındadır. Roland dünyanın sonunun gelmek üzere olduğunu düşünüp Bayan Cornell'e karşı hislerinden bahseder. O sessiz kulübede aralarında geçenler, Roland'ın hayatında bir çizgi oluşturacaktır.

Roland henüz bunun farkında değil ve bununla yüzleşmesi ömrünün yarısını alacak ama yaşadıkları cinsel bir saldırı. Üç yıl sonra, o 14 yaşındayken, iki yıllık hareketli bir ilişkiye başlarlar. Aralarındaki ilişkiyi aşk olarak nitelendiriyorlar ya da öyle olduğuna inanıyorlar, ama bu okuyucuya "erotik mutluluk" olarak geçiyor. 16 yaşına geldiğinde Roland, Miriam'ın her şeye rağmen deli olduğunun ürpertici farkındalığıyla sarsılarak kurtulmayı bir şekilde başarıyor.

Yıllar sonra bir roman

Roland, uzun yıllar kendini profesyonel bir şair -ya da en azından müstakbel bir şair- olarak tanımlar. Almanca dersleri almaya başlayan Roland, Almanca öğretmeni ile birbirlerine ilgi duyarlar, kurstan bittikten sonra bir şekilde bir araya gelip evlenirler. Aslında kitapta Roland ile 1986 yılında karısı Alissa ortadan kaybolup onu ve küçük oğulları Lawrence'ı geride bıraktıktan kısa bir süre sonra tanışıyor. Polis cinayetten şüphelenir, ancak Roland'ın karısının açıklamasından şüphe etmesi için hiçbir neden yoktur. "Beni bulmaya çalışma," diye yastığına bir not yazdı. "Ben iyiyim. Senin hatan değil. Seni seviyorum ama böylesi daha iyi olacak. Bana göre olmayan bir hayat yaşıyordum. Lütfen beni bağışlamaya çalış."

Roland karısı onu terk ettikten sonra biteviye bir hayat moduna girer. Bebeğe bakar, yemek yer, uyur, alışveriş yapar, temizlik yapar. Alissa'dan kartpostallar gelir. Her kartpostalda anneliğin ona uygun olmadığını, eğer öyle devam etseydi hayatının bir yerden sonra batacağını kocasına söyler. Yıllar sonra Roland, görüşmediği karısına bir kafede rastlar ve onun uzun süredir yazmak için uğraştığı bir romanının kabul edildiğini öğrenir. Alissa ona bir kopyasını verir. Roman kötü olsaydı, Roland karısının yetersizliğini aşağılamanın zevkini yaşayabilirdi. Ne yazık ki, karşısında harika bir eser vardır. Zavallı adam edebiyat tarafından boynuzlanır. Alissa'nın kitabı yayımlandıktan sonra Nabokov ve Tolstoy ile karşılaştırılır. Roland ve oğlu onun biyografisinin dipnotlarında kaybolup giderken, o Avrupa'nın en ünlü yazarlarından biri, Nobel Ödülü için daimî bir aday olur.

İnsan ve alışveriş arabasından bir melez

Yazar McEwan'ın kurgusunda küresel olayları kullanması hikâyenin akışında oldukça mantıklı ve açıklayıcı olma eğilimindedir. Roland'ın üzerine aşırı miktarda isim ve tarih serpiştirilmiştir: Çernobil, Hitler, Kruşçev, Küba füze krizi, Kuzey İrlanda, Balkanlar, Bill Clinton, Tony Blair, John Major, Enron, Karl Rove, Bilgi edinme kanunu Gordon Brown, Nigel Farage, Covid... Bunların hepsi tarihi tarih yapan detaylardır.

Edilgen bir karaktere sahip olan Roland, başka bir yüzyılda yaşıyor olsaydı da belki farklı saç kesimi ve kıyafetleri ile yine aynı kişi olacaktı duygusu okuyucuya geçiyor. Her bir detayıyla o, çeklerin, postaların, telefon görüşmelerinin, sıraların, tavsiyelerin, talimatların, emirlerin sunucusu değil, alıcısıdır. Çok fazla fiziksel tanımlamanın yokluğunda, Roland'ı insan ve alışveriş arabasından oluşan efsanevi bir melez olarak hayal etmek kolaydır. Hayatın asfaltında görünmeyen eller tarafından itilen tekerlekli bir alışveriş arabası.

Evet bu hikâyenin baş kahramanı Roland Baines. Ama bu romana ağırlığını ve coşkusunu (ve belki de adını) veren kadın karakterlerdir. Elbette piyano dersleri ve korkunç sömürsü ile öğretmeni Miriam Cornell var; savaş zamanındaki utanç hikâyesini gizleyen sessiz ve ürkek annesi. Roland'ın ona nasıl öleceğini öğreten en iyi arkadaşı Daphne ve istediği hayatı yaşayan kayınvalidesi. Ve tabii yazarlık tutkularını anneliğe tercih eden, onu küskün bir huşu içinde bırakan Roland'ın ilk karısı Alissa var.

Hem yazar hem kahraman

Derslerin en çarpıcı yönlerinden biri McEwan'ın hayatıyla pek çok göze çarpan paralellige sahip olması. McEwan ve Roland, 1948'de, ilk kocaları cephedeyken savaş zamanı evlilik dışı ilişkileri olan annelerin çocuğu olarak dünyaya geldi. Hem annesi Rose Moore hem de kurgusal muadili Rosalind Morley, ilk kocaları çatışmada öldürülmeden önce bu ilişkiden doğan oğullarından vazgeçtiler. Hem romanda hem de gerçek hayatta yaklaşık 60 yıldır saklanan bir sır. McEwan'ın babası, Roland'ınki gibi, Doğu Asya, Almanya ve Libya dahil olmak üzere Kuzey Afrika'da görev yapan bir ordu subayıydı. Yazar ve kahramanı aynı zamanda güçlü İşçi Partisi eğilimlerini ve dini inançsızlığı paylaşıyor.

Ve kitabın adını *Dersler*'i akılda tutarak, Roland hangi dersleri öğrendi? *Dersler*; müzik, edebiyat, siyaset tartışan arkadaşlar sofrasının koşuşturmacasında aşkı bulma ve kaybetme heyecanının hayat gibi yayıldığı bir roman olarak Ian McEwan kaleminden ve Lâle Akalın'ın müthiş çevirisiyle Yapı Kredi Yayınları'nda karşımıza çıkıyor. Eğer ki kitapta adı geçen müzikler siz kitabı okurken size eşlik etsin isterseniz, Spotify'da Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayıncılık kanalının hazırladığı "*Dersler*" adlı listeyi de dinleyebilirsiniz.

DERSLER

Ian McEwan

YAPI KREDİ YAYINLARI 2023